

Mo el paradis vivan luf e nuorsa in sper l'auter

CUN LEO TUOR
HA WILLI DECURTINS DISCURRIU

Leo Tuor, daco eis grad ti per in NA al Parc Adula?

Leo Tuor: Nus vivin gia en in parc e stuein buca scaffir in parvis tenor il gusto da Leuthard, Semadeni, Mazzetta e von Arx. Nus lein schar esser la natira natira, lein buca l'inscenada, lein buca quella cun labeling e monitoring ch'ins vul zunghegiar si a nus. Tut vulan ei valurisar: in Wert setzen. Inwertsetzung munta aber en connex culs cuolms: Entzauberung.

Aber in parc naziunal promovava l'economia.

Lein schar esser natira natira

Quei ei propaganda. La realitad vesa ora aschia: Ella Engiadina Bassa che ha dus parcs ein momentan 11 hotels venals. S-chanf, ina vischnaunca dil Parc naziunal, ha serrau ils davos 10 onns quater hotels. Savognin el Parc Ela ha serrau ils davos onns tschun hotels. A Sta. Maria/Müstair ha il Schweizerhof, in dils pli gronds hotels, annunziu il schaner 2016 concuors. La situaziun finanziaza ella vischnaunca da Müstair ei catastrofa. Lu: In parc promovava aunc pli fetg il viagiari ellas camonas che ein gia bein frequentadas. Nus stuein emplenir nos hotels giu ella val, buca las hettas clubistas.

Emplenir ils hotels giu en la val e buca tegias clubisticas

Co emplenir quels hotels?

Dumandei Reto Gurtner e buca promoturs da parcs. Quei um ha ideas frestgas e fantasia enstagl da visiuns. E Gurtner di: «Regulierung verhindert Innovation.»

En La Quotidiana dils 19-5-15 pretendia il bab dil Parc Adula ch'il Parc Naziunal Svizzer genereschi 120 plazzas da lavur directas ed 80 indirectas.

18 plazzas da lavur sin 17 vischnauncas

Quei ein fantasias. Il Parc naziunal ell'Engiadina porscha exact 42 plazzas da lavur (2700%) sin tschun vischnauncas. Il Parc Adula mo 18 plazzas da lavur sin 17 vischnauncas. Da quellas ein 10 gia occupadas dil team Parc Adula quasi mo glicud jastra. Cun auters plaid: Il «parc naziunal dalla nova generaziun» ch'ei sis ga pli gronds ch'il Parc Naziunal Svizzer porscha nov ga pli paucas plazzas! Nus havein menaschis privats, p. ex. Zai, che porscha 14 plazzas da lavur e fa gratuitamein reclama internaziunala per Mustér. La Conditoria Schmid a Sedrun porscha 30 plazzas da lavur cun ina persuna che lavura da Londra ed ina da Singapur anora. Beer SA Rabius occupa 80, Candinas Rabius tochen 35 persunas. Lu havein nus menaschis pigns che fan grondius products indigens, per ex. pegnas scalegl. Quellas estructuras pin-

Leo Tuor, in perschadiu adversari dil Parc Adula.

FOTO O. ITEM

tgas ein nies potenzial. Nus havevan avon buca schi biars onns luvrers che vevan aunc in pèr nuorsas ni cauras e gudignavan in pèr raps cun quels tiers manedels. Quellas estructuras idealas per la muntogna ha la confederaziun fatg empaglia. Ins vul mo purs gronds che mulschan cun roboters.

Ins vul mo purs gronds che mulschan cun roboters

Leo Tuor, ti has battiu a sias uras per la Greina encunter in lag...

In parc fust per nus mender ch'in lag da fermada, perquei ch'in parc ei in exercenzi d'alibi ed in instrument per quietar la schliata cunscienza. Pli lunsch naven dil parc ch'ins ei e pli persuerter ch'ins ei. In reservat dat a quels dalla Bassa il sentiment ch'els hagien fatg leusi zatgei per la natira e sappien trafficar leugiu vinavon sco tochen dacheu. Protecziun dalla natira entscheiva avon casa. Il robot che sega ils curtgins, drova quel buc energia? Il velo che va cun electricitad, ei quei buca cuglienau sesez? La cultura dil consum els marcaus, fa quella nuot agl ambient? Ei vegn duvrau las resursas da quei planet sco sche nus fussen ils davos carstgauns. Nus stuein entscheiver a viver pli sempel e mussar quei a nos affons enstagl da quieter nos cunscienza cun parcs.

In parc fust mender ch'in lag da fermada

La Bassa encunter la muntogna?

Quels dalla Bassa tratgan che nus fetschien cheu il medem sco els: vacanzas. Nus vivin buc en ina «unberührte Landschaft». Nus vivin en ina tiara cul-

tivada tochen si tiels glatschers. Il paratrag da «virginalitad» ei ina fantasia pseudoromantica. Nus luvrein e murin ella pezza, savein da sias bellezias, aber era da sia direzia. La pezza ei nosa mar: Ella dat e pren.

Respectar enstagl idealisar la natira

Ils jasters fagessen bien da respectar ella e ses habitonts enstagl dad idealisar la natira ch'els han destruiu avon casa. Far in reservat tiels auters vul dir destruir lur territori cultural. Il medem problem havein nus culs animals da rapina. A Berna siaran ei en igl uors. Tier nus astgass el semover sco el less. Luf ed uors, bien. Nus savein viver cun els. Denton ston els astgar esser animals da rapina e buca vacas sontgas ch'ins astga buca sittar giu perquei che quels dalla Bassa scumbeglian els cun berlis da buna notg.

Sch'il parc naziunal vegn astgan ins bein guder vinavon la Greina?

Bandunar la cultura da dar scamonds a sesez

Gie, sch'ins ei prompts da buca bandunar ils trutgs, ir da hetta tier hetta se'in toto. Guder ei per mei zatgei auter. Zacu ha ei fin cun reglamentems. A Berna vegneva fatg avon 10 onns mintg'onn 210 novas leschas ed ordinaziuns, oz ei ei gia 400. Sch'in mir schetg davos casa sballuna sche ston ins dumandar lubientscha. Per rugalar in trutg ston ins novissimamein dumandar lubientscha e pagar igl emprem per lezza! Quel che mantegn sto pagar enstagl ch'ins remunerass el! Aschi lunsch eis ei vegniu. Nus stuein calar cun quella cultura da

scumandar tut a nusezs. Nua ch'ins va ein tablas e cameras che controlleschan che las tablas vegnien tenidas en. Sto quei era aunc esser els cuolms aschia? In affon astgass buca pli prender si da plaun in crap ella zona centrala e metter quel en sac. Far bogn en in laghet fust scumandau. Nua essan nus?

Libertad also?

Quei ha da far nuot cun libertad. Libers essan nus buca pli. Mintgin che ha in i-Phon en sac ei sclavs da quel.

Ei vegn renfatschau che ti seigies in egoist, ti veglies la Greina per tei.

Jeu hai gudiu la Greina

Jeu hai gudiu la Greina. Ei va buca per mei. Ei pertucca finadin. Ei va era buca per la Val Sumvitg. In parc, el qual finadin (!) dils vitgs sesanfla, ha consequenzas fatalas per lur svilup. Risguardein nus ils interess particulars dalla dunnas digl ambient, lu vegnin nus sut lur curatella totala. Quellas habiteschan els marcaus e camondan. Nus astgein gleiti buc ulivar en in puoz pli senza remplazzar el cun in biotop, buca far liber la loipa d'in ogn pli senza survegnir ina multa. Mirei la Ruinaulta, nua che WWF e Pro Natura impedeschan ina senda da viandar. Ils «pensums da casa» seigien buca vegni fatgs. Per las dunnas Mazzetta e von Arx essan nus buobanaglia che fa buca pensums.

Ti has buca grad per cor las unius digl ambient.

Jeu hai grond respect dalla Fundaziun Greina. Lezza ha battiu a sias uras cun nus encunter metter sut l'aua quella regiun. Igl ei stau pli tard la discussiun da metter la Greina sut Unesco Welterbe. Tgei che quei ei in summa sa negin, per quei ch'igl ei mo aria, exactamein sco «biosfera», mo fers. Cu la Fundaziun Greina ha viu che nus indigens eran buca fetg scaldai sin patrimoni che tilan colonnas da Japanes en ina cuntrada gia

surcargada han els buca persequitau vinavon quell'idea. La Fundaziun Greina ha era detg dalla biala entschatta che la Greina dueigi esser cheu pil carstgaun. Lez duei saver guder ella. Plinavon ha quella fundaziun era mirau che las vischnauncas vegnien indemnisadas. Quei fa en curont'onns immerhin 52 milliuns. En quella fundaziun ei glicud davontier – per part sez fepls da purs – che sentan il puls dils muntagnards e teidlan sin quels enstagl da cumandarlar.

Lein tschintschar dalla nuorsas, quellas sappien pascular sco tochen dacheu, dian quels dil parc.

Na. Mo el paradis vivan nuorsa e luf in sper l'auter. La «sligiaziun» dils teoretichers ein tgauns da protecziun e seivs dus meters e vegn aultas. Ils cuosts ein immens: Ils tgauns scarponts pertgiran las nuorsas dil luf e la glicud che viande-scha sto vegnir pertgirada dils tgauns. Vitier vegnan aunc ils cuosts ch'ils animals da rapina dattan. Quels survegnan si antennas ch'ei sappien vegnir controllai dalla survegionza. Tgei ha quei aunc da far cun «wilderness»?

Ti seigies schizun semess en contact cun Blocher encunter il Parc Adula. Tuor e Blocher, co va quei si?

Patgs cun Mephisto ein interessants

Jeu hai empruau da dumignar Blocher sin in podi da discussiun. Ils patgs cun Mephisto ein ils interessants. Political correctness ei mai stau miu tema.

Era Blocher ha sias qualitads e surtut: Ils Blochers vegnan e van, il pievel grischun denton, resta. Immerhin dat sia fatschenta a Domat lavur a varga 1000 persunas el cantun ed occupa 140 emprendists. Cu ins va cul tren sper sia fabrica ora vesan ins la differenza denter ils politichers grischuns e Blocher: Dad ina vart las ruinas dalla visiuin Resgia Gronda, dall'otra vart l'ovra da Blocher cun tgamins che feman di e notg.

SUMVITG
www.sumvitg.ch

Damondas da baghegiar
Nr. 95/2015
Datum da publicaziun: 6-11-2015
Representanz: Frauenfelder GmbH, 7124 Obersaxen
Object: montascha da novas finiastras

Il profils ein tschentai ed ils plans da construcziun ein deponi tier la canzlia communal. L'investa publica cuoza 20 dis dapi il datum da publicaziun. Eventualas protestas encunter sura damonda da baghegiar ein d'inoltrar alla cumissiun da baghegiar Sumvitg enteifer 20 dis dapi il datum da publicaziun.
Cumissiun da baghegiar

Annunzias da baghegiar
All'instanza da baghegiar ei sin fundament digl art. 40 dall'ordinaziun davart la planisaziun dil territori dil cantun Grischun (OPTGR) vegniu annunziu suandonts projects:
Nr. 93/2015
7176 Cumpadials; **remplazzament digl esch casa vid casa nr. [redacted] sin parcella nr. [redacted] a Cumpadials-Resgia.**
Nr. 96/2015
7172 Rabius; **sanar mir schetg sin parcella nr. [redacted] a Rabius-Caduff**
Cumissiun da baghegiar

Donaziun fundaziun
Sefundond sin art. 10 dalla donaziun fundaziun, ston damon project vegnir inoltrats il 30 da novemular correspundent. Nus supplichein.

Uffeci civil C Mortori
Deplazes Luka 25-10-2015, s

Igl ei tochen Flurin Cavie Sonda, ils 7
Reservaziun 081 943 11
Prezi d'entru Sin ina sera la cumiss Mira inse

Societat Cuors da

Dumandar lubientscha per mintga fuera.